

**Qərib
MEHDİ**

(təəssirat-esse)

Ramiz Yusifov...

...21-ci ilin iyun ayında Gəncə Dövlət Universitetinin (o vaxt institut statusunu daşıyırdı) ədəbiyyatçı tələbələri 40 ildən sonra məzun kimi doğma təhsil ocaqlarına toplanmışdılar. Ölümlərindən keçənlərdən savayı hamı yerini tutmuşdu. Qonaqlar həyəcanlı idilər. Keçmiş – əklən verilmiş sirlə-soraqlı gəncliyi xatırlamaq iştirakçıları istər-istəməz kövrəlirdi. Ötənləri danışmaq asan olur. Xatəbat kürsüsünə çıxanlar o vaxtı tədrisin üstün fraqmentlərindən, açıq dostluqdan və gizli sevgilərdən səmimiyyətlə söz açdılar. Mən də universitet qəzetinin («Yüksəliş») redaktoru kimi görüşə dəvət olunmuşdum. Zəngin proqram nəzərdə tutulmuşdu, 40 ildən sonra məzunlar Gəncə şəhərinin yenilikləri, görməli yerləri ilə tanış olacaqdılar. Bu yazıda məqsədim görüşü bütün təfərrüatı ilə nəzərə çarpdırmaq deyil. Yanlış mövzuya açar olacaq bir hadisəni izləmək məqsədimə yön alacağam.

Aparıcı tənəne ilə içlərdən çıxmış tanınmış şair Ramiz Orsəri kürsüyə dəvət etdi. Sonra nə fikirləşsə, sözüne onu da əlavə etdi ki, yığıncaqda qocaman yazıçı, «Yüksəliş» qəzetinin redaktoru Qərib Mehdi də iştirak edir. Mən ön cərgədə oturmşdum, nəzərləri nəzərə alıb özümü yığırdım.

Söz kürsüsünə əli çantalı orta boylu bir məzun çıxdı. Bildim ki, çantada müəllifi olduğu kitablar var. İxtisasından başqa bir neçə peşəyə yiyələnən istedadlı, qabiliyyətli adamlar olur. Görünür, pedaqoq-şair Ramiz Orsər də onlardan biridir. Fikir məni götürdü: balam, bu Ramiz Orsər kimdir ki, mən onu tanıyıram? İp ucunu tapa bilmədim. Nə isəg Pedaqoq şair sözünü qurtardıqdan, şeir lavasını sinəsindən boşaltdıqdan sonra kürsüdən enib əvvəl oturduğu yerə yox, mənə doğru gəldi. (Buna bənzər bir görüş Elçin İsgəndərzadə ilə də baş vermişdi). Gözlənilmədən qarşımda əyildi, dizlərimi qucaqladı, üz-gözümdən öpdü. Hərərətə astandan dedi:

– Nəhayət ki, sizinlə görüşdüm. Əməyinizi mənə halal edin, ustad. Şükürlər olsun ki, ayaq üstəsiniz.

Təəccübümdən oturduğum yerdə donmuşdum. Nə baş verir? Mənə qədribilən şagird kimi təzim edən kəs kimdir? Bu istiqanlılığın müqabilində sızıla-sızıla dedim:

– Bağışlayın, mən sizi tanımadım...

İlərin araya girməsi, əlaqəsizlik, təxəllüs çəşdirməsi Bu hallar mənim tərəfimdə dayanmışdı. O, mənə başa düşürdü. Çəşqinliyi aradan qaldırmaq üçün özü kömək etdi:

– Ustad, tanımadınız? Şəkil Ramiz Yusifovam da. 80-ci illərdə sizin rəhbərlik etdiyiniz «İlham» Ədəbi Birliyinə gəlmişəm. Qəşəm, Sərvazla, Elçinlə, Valehlə bir gəlib, bir gedirdik. İndi bu imzalar ədəbiyyatımızın ön cərgələrindədir. O vaxt «İlham»-ın yığıncaqları sözlənən bir poeziya ocağı idi. Siz bu ocağın Səməndər quşu idiniz. Hamımızın uğrunda sizin danılmaz əməyiniz var. Yetimlərinizi yada salan Əlahəzrət Zaman sizi xoşbəxt müəllim titulu ilə mükafatlandırdı.

Hər şey aydın oldu. Dedim:

– Mən dövrü mətbuatda «Ramiz Yusifov» imzası aaramışam. «Orsər» təxəllüsünüz mənim axtarışımı uğurlandırmayıb. Orsər təxəllüsü haradan ağılinıza gəlib?

Ramiz utancaq halda arayış verdi: – Üzr istəyirəm, Orxan və Sərxan adlı ağıllı oğlanlarım var. İstəyimi hər zaman nümayiş etdirmək üçün onların

adlarının birinci hecalarını birleşdirib özümə təxəllüs seçdim.

Daha qaranlıq adına heç nə qalmadı. Ədəbi uğurlarını da bilsəydim, lap yaxşı olardı. Soruşdum. O, təvəzökarlıqla sualımı cavablandırdı:

– Xeyli kitabın müəllifiyəm.

Prezident mükafatçıyıyam. İcazə verin, özümle gətirdiyim kitablarıdan birini – «Qarabağ dərdi»-ni siza bağışlayım. Oxuyub fikir bildirsəniz, məmnun olardım.

Kaş içimdə gizli çəkdiklərimi Ramiz Orsər duymayırdı. Bu narahət hiss 40 il müəllim olaraq məni izləmişdi. Hansı hiss? Açıq deyəcəyəm: xəcalet hissi. Bu yanaşmanı, bu yəşantını da açacağam.

ləbələr institutu bitirib məzunla çevrildilər. Hər kəs təyinat aldığı rayona getdiyindən «İlham» Ədəbi Birliyi ilə əlaqə üzüldü. Bu dəfə daha durumular, dəyanətlilər paytaxt ədəbi mühitine – Bakıya üz tutdular. Sən demə, onlardan biri də qayğımdan az barınan, soyadını yeniləyib Orsər olan Ramiz imiş. Mən bunu bu günlərdə – 40 illik məzunların toplantısında bildim.

Bəli, Ramiz müəllim həm də vaxtilə rəhbərlik etdiyim «İlham» Ədəbi Birliyinin məzununu idi. Görüş şərait yaratdı. Yenidən ötənləri xatırladıq. Bir-birimizə kitablarımızı bağışladıq. Təzə doğulan övlada ad qoymaq atanın, təzə işığı üzünü görən kitabla ad qoymaq müəllimin işidir. Baxdım, onun kitabının adı: «Qarabağ dərdi» idi. Uyğun seçim idi. Ad çağdaş zamanla səsleşirdi.

rast gəlmədim. Hamısı ictimai-siyasi motivliydı. Vaxtilə rəhmətlik Zəlimxan Yaqub bir üzü mələk, bir üzü şeytan olan dünyanı qələmə almışdı: «Gəl şəkilini çəkim, dünya». Ramizin də öz qələmi, öz söz fırçası vardı. Bu yazılar yazılarda hələ Azərbaycanın Qarabağ torpağı erməni işğalında inləyirdi. Qaçqın-köçkünlərimiz nə vaxt doğma yurdlarına qayıdacaqlarını səbirsizliklə gözləyirdilər. Vətənin bütövlüyünü bərpə etmək üçün tez-tez BMT-nin kağız üzərində qalan dörd qətnəməsini yada salırdıq. Bir nəticə olmurdu. Üç dövlət (ABŞ-ı, Fransanı, Rusiya Federasiyasını) ehatələyən fəaliyyətsiz Minsk qrupunun nə vaxtsa tərənəçəyini gözləyirdik. Yəne bir şey alınmırdı. İşğaldan azadolmanı yalnız Azərbaycan ordusu həll edə bilərdi. Ümidimiz yalnız ona

qovasılan qovub, öldürülənləri öldürüb – bir sözle, gözle, gəlirəm. İşdir, Qarabağı güldürə bilməsəm, Qapını yaxşı-yaxşı ört, bağla, mənə gözləmə. Salamət qal. Sonuncu şəkilimin də tozunu al Oxsə, əzizlə, Çəkmə qəm. Bir sözle ...özle, xatirələrinə gələrim.

Eyni vacib mövzularda nə qədər ehtiyac olsa da, müxtəlifliyi də göz ardına atmaq müsbət hal sayılmaz. Elə etmək lazımdır ki, poetik «qidadan» nə fikir doysun, nə göz yorusun. Bu mənada Ramizin qələmində təbiət təsvirinin, lirik duyğuların təcəssümü üçün danxdım. Kitabı isə oxuyub bitirməyə yaxınlaşırıdım. Elə bu ara gördüm nəvəm Mehdi də firsətliyib kitabla bağlandı. Nəvəm atası ilə pərdə məsafəsi saxlasa da, babasından çəkinmir, onu maraqlandıran bütün mövzularda mənimlə açıq söhbət edir.

Soruşdum:

– Deyəsən, Ramiz Orsərin kitabı ilə sən də maraqlanırsan?

Qımışdı:

– Hə, – dedi.

Soruşdum:

– Orada səni maraqlandıran şeir var?

Cavab verdi:

– Var. «Boxcada» adlı şeiri sevgiyə həsr olunub. Onu köçürdüb bir qıza göndərəcəyəm.

Dedim:

– Mövzular çeşidli olsa yaxşıdır. Hələ ki, mən lirik – sevgi şeirinə rast gəlməmişəm.

Mehdi gülümsündü:

– Müəllif sevgi şeirlərini kitabın axırına saxlayıb.

Mən:

– Bəyendiyin sevgi şeirini oxu. Görüm, bu şeirlə qızın qəlbinə ələ ala biləcəksənmi?

Mehdi şeiri könül yangısı ilə oxumağa başladı:

Şaclarıma dən düşüb,
Duman düşüb, çən düşüb,
Yarım məndən gen düşüb,
Gül bağçada, bağçada.

Hər əvvəlin var sonu,
Necə qnayım onu?
Səvdiyi ipək donu,
O taxçada, taxçada.

Üzümdə üz qalmadı,
Düzümdə düz qalmadı,
Deməyə söz qalmadı,
Söz boxçada, boxçada.

Dedim:

– Maraqlıdır, şair niyə sevgi şeirlərini kitabın axırına saxlayıb?

Mehdi sualına sualla cavab verdi:

– Azərbaycan süfrələrinin şahı, ən leziz təami hansı xörəkdir?

Bunu bilməyə nə var, dedim:

– Plov!

Nəvəm:

– Sağ ol, baba, düzgün cavab verdin.

– Hansı məqsədlə soruşdun?

– Azərbaycan mətbəxinin pozulmaz adət-ənənəsi var. Fikir verib sən də, plovu toy məclislərinə sonda təntənəli musiqi sədələri altında süfrəyə gətirir. Yaradıcılıq da bir mətbəxdir. Bu mətbəxin də plovu sevgi şeirləridir. Şair öz mətbəxinin «plovunu» – sevgi şeirlərini oxucuya axırda təqdim etməklə ustalıq işlədi.

Maraqlı cavab, maraqlı izah idi. Mehdi bu fikri möhkəmləndirmək üçün babasına imkan saxlayıb. Mən də bu imkandan istifadə edib, üzümü keçmiş tələbəm, «Qarabağın dərdi» kitabının müəllifi Ramiz Orsərə tutub deyirdim: Bütün duyğuları sevgi açır. Necə ki, 2021-ci ildə Vətəna sevgi ilə döyüşlərə atılan əsgərlərimiz Qarabağımızı işğaldan azad etdi.

Ən ləziz təam

Niyə mən onu gələcəyi olan gənc şair kimi «uğurlu yol» rubrikası altında oxuculara təqdim etmədim? Layiqmi deyildi? Yoxsa lazımcına yetişməmişdi? Yox. Mən layiq olanın haqqını verməyəndə xəcalet hissi keçirirəm. O, institutun mətbu orqanında və şəhər qəzetinin «İlham» Ədəbi Birliyinin yaradıcı üzvlərinə bəxş etdiyi səhifələrdə ara-sıra çap olunurdu. Ancaq bu az idi.

Şeirlərdən və poemalardan ibarət 270 səhifəlik kitabı «Avropa» nəşriyyatı (2015-ci il) nəfis şəkildə oxuculara çatdırmışdır. Birdən mən təəssübkeşlik edərdəm... Kitaba geniş ön söz yazan təncidçi, filologiya elmləri doktoru, Vaqif Yusiflinin imzasını görəndə sevindim. Ramizin yaradıcılığını geniş təhlil edən təncidçi realığı, dəyərləndirməni düzgün sərgiləmişdi. Yazıdan

idi. 2021-ci ildə bu ümid doğruldu.

Orsər azadlıq mövzusunda bəxeyli yazılar həsr etmişdir. Bu yazılarda müəllifin vətənpərvərlik mövqeyi bütün qabarıqlığı ilə nəzərə çarpır. Hiss edirsən ki, şair düşməne qəzəb, nifrət aşılayan şeirlərini qələmlə deyil, süngü ilə yazmışdır. Orsər bu vəziyyətin şəklini sözlə çəkirdi.

Cəmiyyət də eyni rəngdə deyildi:

Söz kürsüsünə əli çantalı orta boylu bir məzun çıxdı. Bildim ki, çantada müəllifi olduğu kitablar var. İxtisasından başqa bir neçə peşəyə yiyələnən istedadlı, qabiliyyətli adamlar olur. Görünür, pedaqoq-şair Ramiz Orsər də onlardan biridir. Fikir məni götürdü: balam, bu Ramiz Orsər kimdir ki, mən onu tanıyıram? İp ucunu tapa bilmədim. Nə isəg Pedaqoq şair sözünü qurtardıqdan, şeir lavasını sinəsindən boşaltdıqdan sonra kürsüdən enib əvvəl oturduğu yerə yox, mənə doğru gəldi

Onun da başqa seçilənlər kimi xüsusi təqdimata ehtiyacı vardı. Ancaq mən bunu edə bilməmiş və ya qeyri-müəyyən vaxta təxirə salmışdım.

Birlikdə güclü bir gelişmə vardı. Hər bir yığıncağına 50-yə qədər gənc yazar – şeir və nəsr həvəskar toplanırdı. Bu, Gəncə ədəbi mühitində görünməmiş bir hal idi. Gənc sülətlə sənətin sirlərinə yiyələnir, püxtələşirdilər. Bu səbəbdən «Uğurlu yol»-lara təbii olaraq yol açılırdı. Bu yoldan Nizami Aydın, Qəşəm Nəcəfzadə, Mahir Rəfiyev, Musa Urud, Xosrov Natil, Sərvaz Hüseynoğlu, Valeh Bahadırsoğlu, Xəzəngül Hüseynova, Elçin İsgəndərzadə, Zahir Şirani, Fərxə Pərişan, Lətif Zərgər, İmamverdi Məmmədov və başqaları keçdi. Nədənə Ramiz Yusifova növbə çatmadı. Bəlkə də, növbə basıncı idig Bəlkə də, Ramizin gözləmək qabiliyyəti intəhasız idig Bəli, bu da var. Sırı indinin özündə də aç bilmirəm. Nə isə, bir neçə ildən sonra tə-

bir misal çəkməklə mən öz yoluma davam edəcəyəm:

«Bu gün Şəki qaynar ədəbi-mədəni mərkəzimiz Bakıdan yüz kilometrə uzaq olsa da, orada sözün, musiqinin, teatrın, folklorun nəsimi əsməkdədir. Deməli, istedad üçün paytaxtda yaşamaq əsas şərt deyil, regionda da yaşayıb sənət aləminə incilər bəxş etmək olar. Bu gün Şəkiddə Vaqif Aslan, Namizəd Xalidoğlu kimi müasir poeziyamızda yeri olan tək Şəkiddə deyil, Azərbaycanımızda tanınan istedadlı şairlərimiz var. O sırada Ramiz Orsərin də adını çəkmə bilərik. AYW-nin üzvlü olan Ramizin şeir kitablarının sayı onu ötür, «Azərbaycan» və «Ulduz» kimi əsas ədəbi orqanlarımızda da şeirləri ilə rastlaşırıq».

Ramizin «Qarabağ dərdi»-ni oxuya-oxuya, fikrə dala-dala səhifələri arxada qoydum. O, şeirin iki formasından – sərbəst və hecadan istifadə etmişdi. Bircə dəne də yüngül mövzuya

ədələtlisi var, ədələtsizisi var. Ətrafında düzə də rast gəlişsən, əyriyə də. Xeyirxahla da üzleşirsən, rüşvətxorla da. Şair bütün hallarda ədalətin yanında. O, çoxsaylı oxucularını da bu mövqedə qərar tutmağa səsləyir.

Ramiz Orsərin vətəndaş-şair kimi özünün tapındığı and səviyyəli ideali var. O, «Gözle, gələrim» şeirində bu ideali belə səsləndirir:

Qapını açıq qoy,
Məni gözle.
Bakıya dəyib,
Nəvəmi görüb,
onu oxşayıb,
bir az güldürüb, – bir sözle,
gözle, gəlirəm.
Qapını açıq qoy,
Məni gözle,
Vətən səsləyir,
Cıdır düzünü ziyarət edib,
İsa bulağından bir az su içib,
Xocalıdan, Laçından keçib,